

**СТУДИЈЕ КУЛТУРЕ: ГЛАСОВИ С МАРГИНЕ
7–8. ЈУН 2014, ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА,
БЕОГРАД**

Конференција „Студије културе: Гласови с маргине“, одржана 7. и 8. јуна 2014. године на Факултету политичких наука Универзитета у Београду, прва је научна конференција новооснованог Центра за Студије културе при Факултету политичких наука. Оснивање Центра за Студије културе и ова конференција представљају омаж педесетогодишњици оснивања Бирмингемског центра за студије културе. Ово симболично преклапање отворило је теме које се баве ретроспективом студија културе и могућностима примене метода ових студија у оквирима маргиналних подручја и глобализоване стварности. Развијајући критичке капацитете за промишљање културних, политичких и економских аспеката (пост)модерне стварности, конференција је протекла у знаку снажне поруке Стјуарта Хола из 2012. године: „Нешто више се догађа у свету што захтева нашу пажњу. Нисам сигуран да ли знамо како да деламо и куда да идемо, али осећам промену расположења у студијама културе данас.“

Конференција „Студије културе: Гласови с маргине“, спремно је одговорила на изазове шире академске заједнице хуманистичких наука и отворила простор за неопходне дебате о питањима унутар самих студија културе, али и о ширим аспектима друштвене стварности у којима се дисциплина препознаје. Конференција уједно представља и тежњу ка афирмацији и подстицању размишљања о култури у ужем и ширем смислу, надилазећи честе и веома укореењене бинарне поделе на елитну и ’другу’, институционалну и маргиналну, етаблирану и опозициону културу. Истраживачки правци у областима које превазилазе наведене ограничавајуће погледе били су у средишту интересовања учесника конференције, заједно с бујајућим активистичким ангажовањем који је био препознатљив у излагањима. Анализирање релевантности различитих теоријских парадигми у оквиру студија културе, могућност њихове примене током незауостављивих, али уједно и неједнаких глобализирајућих процеса, културу ставља у средиште наведеног активистичког ангажовања. Истраживања разноврсних парадигми у оквиру студија културе кроз визуру простора и процеса ’с маргине’, огледала су се у позицијама излагача и излагачица, који су управо такву просторну и активистичку измештеност од ’центра’ осетили као поље слободе деловања и стварања у оквиру хегемонијски подржаног слављења партикуларизма. Скуп „Студије културе: Гласови с маргине“ представља значајан допринос

студијама културе у локалним оквирима, јер кроз одговарајућу форму износи размишљања и ставове управо оних 'гласова' за чије се осветљавање и афирмацију иницијално и залаже.

Излагања учесника била су реализована у оквиру неколико тематских целина: „Утопија / Дистопија“, „Сопство / Другост“, „Медијски / уметнички наративи“, „Виртуелни / стварни простор“, „Студије културе и додирне дисциплине“, „Популарна култура“, „Отпор / Пристајање“. Добродошлицу и прво излагање, у оквиру уводног панела скупа, дала је руководитељка Центра за Студије културе Факултета политичких наука, Јелена Ђорђевић, која је кроз своје виђење улоге студија културе у контексту макроекономских, политичких и културних процеса данашњице, испитивала какве су почетне намере и теоријска опредељења на које се ова дисциплина ослања. Постављање питања о могућностима дисциплине да одговори на бројне изазове глобализоване данашњице представљало је кључну нит панела и читавог скупа. Хајрудин Хромаџић је анализирао могућност повратка и поновног промишљања теоријских концепата из „златних година“ Бирмингемског центра, изражавајући уверење да би у таквој интроспекцији студије културе нашле неопходне оквире за суочавање са свеprisутном кризом савремености. Хромаџић је указао на потребу повратка ка политичности, ангажованости и критици, као неопходном одговору на последице које трпи култура у ери глобалног капитализма и постмодерно-идентитетског конзумеризма. Наставак панела обележили су радови Николе Дедића, Сњежане Миљивојевић и Ратке Марић, који су с различитих позиција сагледавали потенцијале дисциплине и њених теоријских парадигми.

У оквиру панела „Утопија / Дистопија“, учесници конференције су излагали и дискутовали о темама које се тичу концепата духовности као чинилаца неолиберализације и критичког погледа на постапокалиптична друштва. Поред тога, било је речи о теоријским правцима у областима књижевности и студија културе, као што су еко-критика и представљање концепата конзумеризма, историје империјализма, нације и расе, кроз упоредну анализу различитих наратива.

У оквиру панела „Сопство / Другост“ било је речи о концептима традиционално блиским студијама културе, као што су национални, расни, религијски и групни идентитет, као и начинима конструисања истих. Дихотомија „сопство / другост“ разматрана је у односу на концепте религијског национализма, расне дискриминације и кроз идеје другости која се конструише у оквиру медијских дискурса.

Панел „Медијски / уметнички наративи“ посветио је посебну пажњу вези између модерног уметничког истраживачког чина и обликовања медијског садржаја. С друге стране, пажња је посвећена и анализи „традиционалних херојских наратива“ који доживљавају преображај у савременим медијским садржајима.

Различите проблеме друштвене стварности везане за разумевање културног простора, учесници су представили у оквиру панела „Виртуелни /

стварни простор“. Посебан нагласак био је на анализи виртуелног простора као поља истраживања комуникације различитих група у оквиру безобалног поља популарне културе. Нарочита пажња посвећена је и разматрању савременог урбаног простора, у контексту економско-политичке трансформације и глобализације.

Други дан скупа започет је неизоставном темом која се тиче односа студија културе и сродних дисциплина. Занимљива излагања дала су важан допринос проучавању позиционирања студија културе у односу на антропологију, студије рода и књижевност.

У оквиру претпоследњег панела било је речи о различитим питањима у оквиру широког поља популарне културе. Излагања су обухватала бројне концепте, од комерцијализације, перцепције телевизијског садржаја, активности публике као кључног чиниоца у разумевању хетерогене области каква је популарна култура, све до музејске делатности у дискурсу популарне културе. Такође, покренута су значајна питања која укључују утицај интертекстуалности, књижевности и културне политике на предмет Студије културе.

У последњем панелу, учесници су имали прилику да дискутују о политикама могућег деловања путем постмодерних интертекстуалних истраживања и стварања. Било да је реч о теоријским концептима или агентивности (поп) културних садржаја, теме панела „Отпор / Пристајање“ надовезивале су се на основну идеју о неопходном повратку студија културе у критичке оквире проматрања свакодневнице. Различита излагања – од културних политика медијских садржаја до опозиције „природно / технолошко“ – мапирају актуелне тачке преговора и указују на развој нових граничних праваца у култури.

Конференција је пружила многоструке погледе на потенцијалне 'маргине' – односно на деловање с методолошких, епистемолошких и критичких периферија. У времену брисања позиције другог света, и поларизације фактичке и симболичке поделе на прве и треће светове, поставља се питање налажења одговарајућег израза када је реч о граничним подручјима оваквих супротстављених формација. Позив на супротстављање пасивним ларпурлартистичким деконструкцијама садашњости и већи број јасних потеза у широкој сфери културе, указују на постојање свести о могућности избора.

Фина избалансираност радова који се баве теоријом с онима који нуде различите анализе садржаја и публике, даје јасну слику истраживачких праваца у савременим студијама културе у Србији и региону. Велики број излагања који је заснован на анализи и интерпретацији медијских садржаја и дискурса, говори у прилог томе да се савремени и традиционални медији и даље виде као попришта борбе око важних означитеља савременог друштва.

Узимајући у обзир број и квалитет презентованих радова, као и изузетно висок степен жеље најмлађе генерације за учествовањем и за развијањем критичког приступа у студијама културе, можемо закључити да је плодан период пред нама. Конференција „Студије културе: Гласови с маргине“ прва

је у низу скупова који ће бити организовани у оквиру Центра за Студије културе Факултета политичких наука, и представља важан корак ка формирању мреже младих и ангажованих истраживача окупљених око новооснованог центра, других институција из региона и независних истраживача. Активности учесника указују на велику посвећеност у развијању студија културе и сродних дисциплина, као и на јасну потребу за интеринституционалном и међудисциплинарном сарадњом. Одабрани радови учесника биће објављени у издању научног часописа *Култура*.

*Даница Јовић
Бојан Марић
Милош Ничић*